

Aliisa Mäkinen

Tapaustutkimus luontosuhteesta elämys- ja seikkailupedagogisessa toiminnassa varhaiskasvatuksessa

Opinnäytetyö

Syksy 2019

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Sosionomi (AMK)

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Tekijä: Aliisa Mäkinen

Työn nimi: Tapaustutkimus luontosuhteesta elämys- ja seikkailupedagogisessa toiminnassa varhaiskasvatuksessa

Ohjaaja: Tarja Tapio

Vuosi: 2019

Sivumäärä: 32

Liitteiden lukumäärä: 0

Tämä opinnäytetyö on tapaustutkimus, jonka tarkoituksena on selvittää luontosuhteen asettumista elämys- ja seikkailupedagogiseen toimintaan etukäteen valitussa päiväkodissa. Tarkennettuja tutkimuskysymyksiä ovat: Mitkä ovat varhaiskasvattajien näkemykset luonnosta sekä elämys- ja seikkailupedagogiikasta? Mitkä ovat toimintaa edistäviä tekijöitä tai mahdollisia haasteita luontosuhteen hyödyntämiseksi varhaiskasvatuksessa?

Aineisto kerättiin haastattelemalla viittä varhaiskasvattajaa. Aineistonkeruumenetelmänä käytetään reflektoivaa ryhmähaastattelua. Kyseessä on ryhmähaastattelumuoto, jossa kasvattajat muodostivat yhdessä vuorovaikutuksessa vastauksia haastattelukysymyksiini. Metodologisena lähtökohtana voidaan pitää sosiaalikonstruktivismia. Aineisto kerättiin nauhoittamalla. Se litteroitiin yhdeksi tiedostoksi ja analysoitiin kysymys kerrallaan teemoittelua käyttäen.

Kasvattajien vastauksista nousi esiin elämys- ja seikkailupedagogiikan tärkeys varhaiskasvatuksessa. Luontosuhde asettuikin yllättävän tärkeäksi osaksi monipuolista elämys- ja seikkailupedagogista toimintaa. Luonto antaa mahdollisuuksia toteuttaa elämyksiä ja seikkailuja luovasti. Luontosuhdetta tulisi varjella ja mahdollistaa hyvä luontosuhde jokaiselle lapselle.

Avainsanat: varhaiskasvatus, luontosuhde, elämyspedagogiikka, seikkailupedagogiikka, seikkailukasvatus, tapaustutkimus.

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: Seinäjoki University of applied sciences

Degree programme: Bachelor Of Social Services

Author/s: Aliisa Mäkinen

Title of thesis: A Case Study on the Relationship with Nature in Experimental and Adventurous Learning

Supervisor(s): Tarja Tapio

Year: 2019

Number of pages: 32

Number of appendices: 0

This dissertation is a case study and its purpose is to examine one's relationship with nature through experimental and adventurous learning in a chosen day care. Specific research questions were; What are early childhood teachers' visions about nature and experimental and adventurous learning? What are promotive factors or possible challenges in exploiting one's relationship with nature in early childhood teaching?

In this dissertation, it is investigated how one's relationship with nature settles in experimental and adventurous learning by interviewing five early childhood teachers. A reflective group interview was used to collect material. Reflective group interview is a method where the teachers together formed answers to the questions. The foundation of this method is social constructivism.

The material was collected by recording, and it was transcript into one file and analyzed one question at a time using themes. These themes are color-coded and they are introduced more specifically in The Results of the Interview -part.

The teachers' responses indicate the importance of experimental and adventurous learning. One's relationship with nature has a surprisingly important role in experimental and adventurous learning activities. Nature offers opportunities to carry out experiments and adventures creatively. The relationship with nature should be protected and every child should have a chance to a good relationship with nature.

Keywords: early childhood education, environmental relationship, experience pedagogy, adventure pedagogy, adventure education, case study.

Sisällys

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
Sisällys.....	4
1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TEORIA.....	6
2.1 Elämys- ja seikkailupedagogiikka sekä seikkailukasvatus	8
2.2 Luontosuhde	10
2.3 Elämys- ja seikkailupedagogiikan sekä luontosuhteen merkitys lapselle ..	11
3 TUTKIMUKSEN METODOLOGIA.....	12
3.1 Tutkimusmenetelmät.....	12
3.2 Aineistonkeruumenetelmänä refleктоiva ryhmähaastattelu	13
4 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN, AINEISTOT JA ANALYYSI ..	15
4.2 Tutkimuksen kulku, menetelmät ja aineistot.....	15
4.3 Aineiston analyysi	17
4.4 Opinnäytetyön eettisyys	18
5 HAASTATTELUN TULOKSET	20
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	25
7 POHDINTA	27
LÄHTEET	29

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä selvitetään, miten luontosuhde asettuu osaksi elämys- ja seikkailupedagogista toimintaa. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä erään päiväkodin kanssa. Anonymiteetin säilyttämisen vuoksi, tässä työssä ei mainita päiväkodin nimeä tai sijaintia. Kun tutkin vain yhden päiväkodin toimintaa, on kyseessä ”case” eli toteutin työni tapaustutkimuksena.

Työn tarkoituksena on selvittää luontosuhteen merkitystä ja asettumista osaksi elämys- ja seikkailupedagogiikan sekä seikkailukasvatuksen kokonaisuutta. Tein refleктоivan ryhmähaastattelun viidelle kasvattajalle. Haastattelutilanne oli keskustelevalle. Metodologinen lähtökohta ja lähestymistapa oli sosiokonstruktiivinen. Haastateltavat muodostivat yhdessä vuorovaikutuksessa käsitystä luontosuhteesta sekä elämys- ja seikkailupedagogiikasta.

Työstäni tulee ilmi luontosuhteen merkitys ja sen ylläpitämisen tärkeys. Työni kuvastaa myös, kuinka luonnon voi asettaa osaksi monenlaista toimintaa. Tässä työssä keskityn siihen, miten luonto näkyy elämys- ja seikkailupedagogisessa toiminnassa, joka on yhteistyöpäiväkotini toiminta-ajatus. Haastattelussa kasvattajat vastasivat monipuolisesti kysymyksiini ja korostivat myös luontosuhteen merkitystä.

2 OPINNÄYTETYÖN TAUSTA JA TEORIA

Elämys- ja seikkailupedagogiikka ovat olennainen osa varhaiskasvatusta. Luontosuhteen vahvistaminen alkaa jo lapsuudessa, joten varhaiskasvatuksen rooli on siinäkin merkittävä. Elämys- ja seikkailupedagogiikkaa sekä luontosuhteen vahvistamista voidaan toteuttaa monipuolisesti, pedagogisesti ja tarjota lapselle erilaisia oppimiskokemuksia sekä elämyksiä.

Varhaiskasvatus on 0–6-vuotiaille suunnattua. Se muodostuu opetuksesta, kasvatuksesta ja hoidosta. Varhaiskasvatuksessa painotetaan pedagogiikkaa. (Opetushallitus, [viitattu 11.9.2019].) Varhaiskasvatuksen toimintaa määrittää varhaiskasvatustuki, valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma, paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat (kunta ja yksikkökohtaiset) sekä lisäksi lasten omat varhaiskasvatussuunnitelmat. Laissa säädetään lapsen varhaiskasvatus oikeudesta, varhaiskasvatuksen tuottamisesta ja järjestämisestä (L 540/2018).

Jokaisen kunnan ja kaupungin tulee laatia oma varhaiskasvatussuunnitelma, joka tehdään valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta. Paikallisia varhaiskasvatussuunnitelmia tulee arvioida ja kehittää. (Opintopolku, [viitattu 10.9.2019].) Myös jokaiselle lapselle tulee tehdä oma varhaiskasvatussuunnitelma. Suunnitelma tehdään yhteistyössä huoltajien ja lapsen kanssa. Tarkoitus on keskustella, miten lapsen kokonaisvaltaista oppimista, hyvinvointia ja kehitystä voidaan edistää. (Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma- mallilomake ja ohjeistus, [viitattu 2.10.2019].)

Opinnäytetyöni aihe valikoitui kiinnostukseni mukaan. Olen kiinnostunut varhaiskasvatuksesta ja tarkoitus on suunnata valmistumisen jälkeen töihin varhaiskasvatuksen kentälle. Opinnäytetyöni käsittelee luontosuhdetta sekä elämys- ja seikkailupedagogiikkaa. Nämä ovat muodostuneet kiinnostuksen kohteiksi opintojen edetessä ja yhden harjoitteluni ansiosta.

Yhteistyötahoksi sain päiväkodin, missä tein yhden harjoittelujakson opintojen aikana. Päiväkodissa toimii yksi luontoryhmä ja lisäksi kolme muuta ryhmää. Päiväkodin toiminnassa luontosuhde, elämys- ja seikkailupedagogiikka sekä seikkailukasvatus ovat tärkeässä asemassa.

Harjoittelun aikana näin pintaraapaisun arkea ja pidin heidän toiminnastaan, jonka pohjana toimii elämys- ja seikkailupedagogiikka. Suureen osaan päiväkodin toiminnasta liittyy luonto, ja lasten luontosuhde korostuu. Harjoittelun aikana kiinnostuin elämys- ja seikkailupedagogiikasta sekä luontosuhteen merkityksestä. Ymmärsin myös luontosuhteen säilyttämisen tärkeyden. Luonnolla on positiivinen vaikutus niin lapsiin kuin aikuisiinkin.

On tutkittu, että oleskelu luonnossa lisää luovuutta ja koordinaatio- ja keskittymiskykyä sekä luo positiivisia tunteita toisia kohtaan (Suomen Luonnonsuojeluliitto, [viitattu 1.10.2019]). Itselleni luonto on myös tärkeä, ja mielestäni luonto sekä siellä tapahtuva ulkoilu on tärkeä osa laadukasta varhaiskasvatusta. Luontosuhdetta tulisi varjella, ja lasten tulee saada liikkua erilaisissa maastoissa, kuten esimerkiksi metsässä. Aiheesta oli kirjoitus tämän vuoden Lastentarha- lehdessä (Komi 2019, 32–35). Lehdessä on artikkeli aiheesta: Varhaiskasvatusta metsässä. Artikkelin mukaan lapset rauhoittuvat luonnossa ja ihmettelevät asioita, joita kasvattajat eivät aina huomaa.

Elämys- ja seikkailupedagogiikka on mielestäni suuressa roolissa varhaiskasvatuksessa. Lapset saavat seikkailun aikaan mitä pienimmästäkin ajatuksesta ja kasvattajina meillä on velvollisuus tarttua niihin. Kuten varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa todetaan, lasten osallisuuden vahvistaminen on merkittävää. Lapsilla on omia ajatuksia ja he saavat vaikuttaa siihen, miten tehdään ja mitä tehdään. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet pähkinänkuoressa, [viitattu 11.9.2019].) Lapset saavat suunnitella itse ja toteuttaa ideoitaan meidän kasvattajien kanssa yhdessä. Heidän ideoihinsa tarttuminen vahvistaa osallisuuden sekä kuulluksi tulemisen tunnetta.

Yhteistyökumppanina tässä opinnäytetyössä on ainoastaan yksi päiväkotitoiminta. Aloinkin suunnittelemaan opinnäytetyötäni yhden päiväkodin toiminta-ajatuksen avulla. Tarkoitukseni oli selvittää, miten elämys- ja seikkailupedagogiikka näkyvät päiväkodin toiminta-ajatuksena ja miten luontosuhde asettuu osaksi elämys- ja seikkailupedagogista toimintaa. Päiväkodissa luonto on merkityksellinen, niin luontoryhmälle, kuin muillekin. Siksi luonto tuli isoksi osaksi opinnäytetyötäni.

2.1 Elämys- ja seikkailupedagogiikka sekä seikkailukasvatus

Nykymuotoinen tavoitteellinen seikkailutoiminta on alkanut vasta 1980-luvulla, jolloin seikkailutoiminta oli monenlaista. Suomessa vallitsi ”seikkailubuumi” vuosina 1990-2000. Seikkailubuumin aikaan kaikki seikkailu oli mahdollista, oli se sitten henkisesti ja fyysisesti turvallista tai ei. (Karppinen & Latomaa 2015, 16, 116.)

Ominaista elämys- ja seikkailupedagogiikalle on elämyksellisyys ja kokemuksellisuus, monipuolisuus- ja aistillisuus, toiminnallisuus, sekä ryhmämuotoinen toiminta. Tunteet ja kokeminen ovat mukana tekemisessä. Myös aistit ovat monipuolisesti mukana. Tunteet, tahto, ajattelemisen ja tekeminen yhdistyvät. (Karppinen & Latomaa, 2015, 44.)

Elämyspedagogiikka liittyy sosiaaliseen oppimiseen, kasvatukseen sekä tavoitteisiin. Tavoitteita havainnollistetaan tarkkailemalla ihmisen toimintaa. Kasvatus korostuu elämyspedagogiikassa enemmän kuin seikkailukasvatuksessa tai seikkailutoiminnassa. (Ziegenspeck 1996, Telemäen 1998, 20 mukaan.) Elämyspedagogiikan synonyymina voidaan ajatella kokemuksellista oppimista. Näiden käsitteiden samankaltaisuus voi aiheuttaa sekaannusta. Pedagoginen merkitysero on vähäinen, sillä molempien käsitteiden mukaan, oppiminen mielletään prosessiksi, joka on jatkuva, kokemuksiin sekä elämyksiin perustuva. (Karppinen & Latomaa 2007, 11–12.)

Timo Lehtonen (1998, 97) on kirjoittanut artikkelin aiheesta: Kunnioittava kohtaaminen elämyspedagogisessa työssä. Kun elämyspedagogiikkaa mieltii aikuiskouluttajan työväliseenä, se tarkoittaa tietoista, kokonaisvaltaista ja tavoitteellista kasvuprosessia. Olosuhteet ja puitteet omakohtaiseen oppimiseen tulee luonnosta. Ryhmästä saa tukea ja turvaa, jolloin haasteelliset ja uudet tilanteet uusissa olosuhteissa tuovat mukaan elämyksellisyyden sekä seikkailun.

Seikkailupedagogiikan määrittelyn, tarkastelun ja tutkimisen tekee haastavaksi sen monitasoisuus. Seikkailupedagogiikkaa voidaan ajatella formaaliksi, non-formaaliksi tai informaaliksi pedagogiseksi toiminnaksi.

Sitä voidaan hahmottaa käytännönläheisesti tai teoreettisesti niin, että siihen sisältyy kasvatustoiminnan kohteena olevan henkilön oppimista tai kasvua sekä ylipääntään tietoista kasvatustoimintaa. Seikkailupedagogiikkaa voidaan määritellä erilaisista käsitteellisistä viitekehyksistä ja tarkastella useiden tieteiden eri näkökulmista. (Karppinen & Latomaa 2015, 38.)

Seikkailukasvatus on monipuolista ja sitä voidaan hyödyntää monilla sosiaalialan aloilla. Elämys- ja seikkailukasvatusta voidaan toteuttaa siis muuallakin kuin varhaiskasvatuksessa. Esimerkiksi koulussa ja kerhoissa voidaan monipuolistaa opetusta elämys- ja seikkailukasvatuksen avulla ilman, että tiedolliset tavoitteet jäävät vähemmälle. Myös elämyspedagogiikka on hyvä työväline, kun esimerkiksi kerhon jäsenten halutaan tekevän tehtäviä yhdessä tiiviimmin. (Kangasniemi, Reitti & Siljanpää-Reitti 2009, 5–6).

Menetelmänä seikkailukasvatukseen kuuluu osallistujan tukeminen osallisuuteen. Osallistujan voimavaroihin keskitytään ja ryhmä toimii oppimisen tukena. Myös reflektiivisyys, prosessimaisuus sekä dialogisuus korostuvat seikkailukasvatuksessa. (Suomen Nuorisokeskukset, [viitattu 8.9.2019].)

Josef Kochin määrittely seikkailukasvatuksesta on monta asiaa sisältävä kokonaisuus. Ennalta-arvaamattomuus, välittömyys sekä yllätyksellisyys liittyy vahvasti seikkailutilanteisiin. Seikkailukasvatuksen tarkoituksena on tasapainon löytäminen itsensä voittamisen ja arvaamattomuuden välillä sekä kontrollin ja turvallisuuden välillä. (Telemäki 1998, 19.)

Seikkailukasvatuksella pyritään tukemaan lapsen kokonaispersoonallisuuden kehittämistä. Lisäksi oikein toteutettuna seikkailukasvatuksella voidaan tukea sosiaalisia taitoja sekä lapsen motorisia ja tiedollisia taitoja. Seikkailutoiminnan kautta lapsi saa kokea onnistumisen elämyksiä.

Myös kasvattajalla on rooli seikkailukasvatuksessa. Hänen tulee itsekin eläytyä seikkailuun aidosti, jotta lapselle eläytyminen olisi helpompaa. Kasvattajan tulee huolehtia, että seikkailu on lapselle turvallista ja mahdollista selviytyä. (Kokljuschkin, 1999, 58.)

2.2 Luontosuhde

Luontosuhde ja ympäristösuhde mieltyvät usein rinnakkaiskäsitteiksi. Voidaan ajatella, että luontosuhde olisi osa ympäristökasvatusta. Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa lasten luontosuhteen vahvistaminen onkin yksi ympäristökasvatuksen tavoitteista. Retkeily luonnossa ympäristöä tutkien on osa varhaiskasvatusta. Kun lapsi saa myönteisiä kokemuksia luonnosta, hänen ympäristösuhteensa vahvistuu. Luonto on rauhoittava paikka ja tärkeä oppimisympäristö. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 42–43, [viitattu 11.9.2019].)

Metsäympäristö tarjoaa lapselle seikkailuja ja salaperäisen leikkipaikan. Metsä ja luonto ovat luontevia paikkoja olla yhdessä, omaksua tietoa ja saada liikuntaa leikkien. Luonto tarjoaa hyvät mahdollisuudet hieno- ja perusmotoriikan kehittymiselle sekä luonnossa lapset voivat tuntea yhteenkuuluvuutta ja turvallisuutta. (Metsämörri 2000, 27.) Ahon (1987, 29) mukaan lasten luontokäsitteeseen kuuluu kaikki se, mitä he kykenevät havainnoimaan. Esimerkiksi taivas, aurinko ja pilvet, eläimet, kasvit sekä ihmiset. Kun kootaan yhteen alle kouluikäisten vastauksia kysymykseen ”Mitä luonnossa on?”, saadaan erilaisia merkityksiä yli toistasataa. Greenman (2005, Wilson 2008, 4 mukaan) kuvailee luonnon olevan hyvä leikkipaikka, sillä se on kaunis ja arvaamaton, luonnossa kuulee erilaisia ääniä, sekä se hoivaa lapsia ja on aito. Luonto tarjoaa monipuolisia paikkoja lapsille.

Noora Härkönen (2017, 5) käyttää Pro Gradu- tutkielmassaan luontosuhdetta kuvaessaan Heinosen ja Kuisman (1994,16) määritelmää. Määritelmässä ihmisen suhdetta luontoon voidaan ajatella asennoitumisena luontoa koskeviin asioihin ja ihminen saattaa asettaa omia arvoja luontoa kohtaan.

Luontosuhteen määritelmää pohtiessani tutustuin myös käsitteeseen luontoyhteystyöskentely. Luontoyhteystyöskentely liittyy vahvasti luontosuhteeseen. Lapset ja nuoret tarvitsevat paljon aikaa luonnossa eli ”vihreää aikaa.” Luonto on ympäristönä innostava ja hoivaava. Se vahvistaa lapsen hyvinvoinnin, sosiaalisia ja itsetuntemuksen taitoja. Luonnossa oleskelu myös vahvistaa lasten ja nuorten keskittymiskykyä ja tarkkaavaisuutta. (Wahlström & Juusola 2017, 8.)

2.3 Elämys- ja seikkailupedagogiikan sekä luontosuhteen merkitys lapselle

Tässä osiossa käsitellään, miksi elämys- ja seikkailupedagogiikka sekä luontosuhde on tärkeää lapselle. Luontosuhteen merkitystä olisi voinut miettiä lapsen eri herkkyykskausien sekä kehityspsykologian mukaan sekä sen mukaan, missä vaiheessa etenkin luontosuhteen merkitys tulee esille enemmän. Otin kuitenkin holistisen näkökulman asiaan, sillä elämys- ja seikkailupedagogiikasta ja hyvästä luontosuhteesta on hyötyä koko lapsen elämän ajan ja hyödyn ajankohtaa on vaikea paikantaa. Oman kokemukseni mukaan varhaiskasvatuksessa jo pienimmätkin lapset pääsevät metsään seikkailemaan.

Jos he eivät osaa vielä kävellä, voidaan luontoon kävellä rattaiden kanssa ja metsässä nostaa lapset rattaista pois ihmettelemään ja tunnustelemaan ympäristöä. Lapsista on mahtava huomata, kuinka hyvää luonto ja metsäympäristö tekee. Lapset tutkivat, ihmettelevät ja kehittävät hienoja leikkejä metsään. Vuokko Veinola (2004, 104) on tehnyt monitapaustutkimuksen päiväkotien ympäristökasvatuksesta. Tutkimuksessa selvisi, että metsään tehdyt luontoretket tuottivat lapsille elämyksiä ja auttoivat voittamaan vaikeuksia. Metsä tarjoaa virikkeitä aisteille ja saa lapsen tuntemaan elämysten lisäksi perustunteita.

Turun Sanomien artikkelissa Lapsen luontosuhde tuo turvaa elämän läpi (Salomäki 24.6.2018.) kerrotaan, kuinka tärkeää luonnossa liikkuminen on kaiken ikäisille. Ympäristökasvatuspäällikkö Malva Green toteaaakin, että luonnossa lapsi saa ympäristökasvatusta, liikuntaa ja kehittää motorisia taitojaan sekä immuunijärjestelmää. Metsä myös lieventää masennusoireita ja laskee stressitasoja.

Luonnosta saa hyviä vaikutuksia terveydelle. Fyysinen aktiivisuus onkin edellytys lapsen kehitykselle ja kasvulle. Luonnossa liikkuminen kehittää lapsen fyysistä toimintakykyä sekä motoriikkaa. Lihasvoima ja -kestävyys sekä nopeus kehittyvät myös lapsen liikkuesssa luonnossa. (Keisteri-Sipilä 2017, 19.)

3 TUTKIMUKSEN METODOLOGIA

3.1 Tutkimusmenetelmät

Tämä opinnäytetyö on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, joka tarkentui työtä suunniteltaessa tapaustutkimukseksi. Tutkimuskohteenani on ainoastaan yksi päivä-koti, joten kyseessä on "case"- eli tapaustutkimus. Tarkensin tutkimusmenetelmäni tapaustutkimukseen, sillä en halunnut tehdä niin yleispätevää tutkimusta, vaan keskittyä tarkemmin yhteen tapaukseen.

Tapaustutkimukselle on vaikea antaa yhtä yleispätevää määritelmää, sillä tapaustutkimuksia tehdään useilla tieteenaloilla monenlaisin lähtökohdin ja tavoittein (Eriksson & Koistinen 2005, 4). Tapaustutkimus on tutkimusstrategia, jossa tutkitaan syvällisesti yhtä tai muutamaa kokonaisuutta (Koppa 23.4.2019). Tapaus voi olla melkein mikä vain, esimerkiksi ryhmä, koulu, yksilö, sairaala, potilas tai muu vastaava. Tapauksesta yritetään koota monella tavalla ja monipuolisesti tietoja. Ilmiötä yritetään ymmärtämään mahdollisimman syvällisesti. (Syrjälä 1994, 11, Metsämuurosen 2008, 16–17 mukaan.)

Tapaustutkimukselle olennaista on, että yksittäisestä tapauksesta tuotettava tieto on intensiivistä sekä yksityiskohtaista ja sillä tavoitellaan kokonaisempaa ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. Joustavuus ja monipuolisuus ovat tapaustutkimukselle tyypillistä. (Saarela-Kinnunen & Eskola 2015, 181, 189.) Case-tutkimuksella eli tapaustutkimuksella ei ole omia aineistonkeruu- tai analyysimenetelmiä eikä omaa metodologiaansa (Kananen 2013, 114).

Heikkilän (2014, 15) mukaan kvalitatiivinen tutkimus auttaa ymmärtämään tutkimuskohdetta sekä selittämään sen käyttäytymisen ja päätösten syitä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa rajoitutaan usein pieneen määrään tapauksia, jotka pyritään analysoimaan niin tarkasti kuin mahdollista. Kvalitatiivinen tutkimus vastaa kysymyksiin: Miten? Miksi? Millainen? Ilmiö ymmärretään niin sanotun pehmeän tiedon pohjalta.

3.2 Aineistonkeruumenetelmänä refleктоiva ryhmähaastattelu

Yleisimmin laadullisessa tutkimuksessa aineistonkeruumenetelmänä käytetään kyselyä, haastattelua, havainnointia tai dokumentteihin perustuvaa tietoa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71). Teemahaastattelu on yleinen haastattelumuoto laadullisessa tutkimuksessa. Haastattelija on miettinyt valmiiksi haastatteluteemoja tai otsikoita, jotka ohjaavat haastattelua. Haastateltavan kanssa pyritään keskustelemaan vapaamuotoisesti. Jokainen teema on tarkoitus käydä läpi haastattelun aikana. (Eskola 2007, 32–33.) Päätin kerätä aineistoni ryhmähaastattelulla mutta toteutin tavanomaisen ryhmähaastattelun sijaan refleктоivan ryhmähaastattelun. Haastattelu muistuttaa teemahaastattelua, sillä olin miettinyt valmiiksi teemat eli kysymykset, jotka ohjasivat haastattelutilannetta. Haastattelu oli vapaamuotoista keskustelua.

Peter Jarvisin (1987) mukaan reflektion on keskeinen vaihe oppimisprosessissa, jossa ihminen tietoisesti tutkii kokemuksiaan, jotta voisi saavuttaa uuden toimintamallin tai ymmärtää asian uudella tavalla (Granfelt ym. 1993, 27). Refleksiivisyys ei ainoastaan kerro tutkimuksen ongelmakohtia, vaan sen avulla pystytään esittämään ratkaisuja niihin (Aaltonen & Högbacka 2015, 27). Tämä heijastuu omassa opinnäytetyössäni siten, että haastateltavat pyrkivät yhdessä muodostamaan vastauksia esittämiini kysymyksiini.

Refleктоivassa ryhmähaastattelussa korostui sosiokonstruktiiivius. Kauppiilan (2007, 48) kirjassa kerrotaan, että sosiokonstruktivismi on kehittynyt konstruktiiivisesta oppimiskäsityksestä. Siinä korostetaan sosiaalisia suhteita sekä vuorovaikutusta oppimisessa. Oppiminen konstruoidaan eli se rakentuu vuorovaikutuksessa muiden kanssa.

Erialaisten vuorovaikutusten avulla pystytään keräämään tutkimusaineistoa. Ihmiset pyrkivät ennen varsinaista haastattelutilannetta tai kysymyksiin vastaamista pääsemään käsitykseen tilanteen luonteesta. Ryhmäkeskustelulla voidaan tuottaa erilaista tutkimusaineistoa. Etenkin, jos ryhmä on tuttu, osallistujat pystyvät soveltamaan arkielämästä tuttua vuorovaikutustilanteen kehystä. (Alasuutari 1999, 151–152.)

Haastattelijan positiosta kerrotaan (Willis 1978), että tutkija saattaa jäädä taka-alalle ja ryhmän jäsenet kyselevät toisiltaan asioita sekä miettivät ryhmän tapaa suhtautua tai jopa kiistelevät tulkinnoista. Ryhmähaastatteluja saatetaan vierastaa, kun ajatellaan, että eivät ryhmän jäsenet voisi puhua omista ajatuksistaan ääneen, minkä vuoksi puhe saattaisi jäädä vain toisten myötäilyksi. (Alasuutari 1999, 152–153.) Ryhmähaastattelutilanteessa, jonka pidin, olin tutkijana vain kysymysten esittäjä, mutta muuten kasvattajat keskustelivat keskenään. Mielestäni jokainen uskalsi tuoda esiin omia mielteitään ja pohtia niitä yhdessä.

4 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN, AINEISTOT JA ANALYYSI

4.1 Tarkennetut tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata luontosuhteen paikkaa elämys- ja seikkailupedagogisessa toiminnassa. Tarkennettuja tutkimuskysymyksiä työssäni on kaksi.

- 1) Mitkä ovat varhaiskasvattajien näkemykset luonnosta sekä elämys- ja seikkailupedagogiikasta?
- 2) Mitkä ovat toimintaa edistäviä tekijöitä tai mahdollisia haasteita luontosuhteen hyödyntämiseksi varhaiskasvatuksessa?

Tarkoitus on, että opinnäytetyöni innostaa varhaiskasvattajia harjoittamaan seikkailukasvatusta työssään ja ottamaan luonnon mukaan toimintaan monipuolisesti. Olisi hienoa, jos työstäni välittyisi luontosuhteen tärkeys ja sen toteuttaminen osana esimerkiksi juuri elämys- ja seikkailupedagogista toimintaa. Monta asiaa pystyy toteuttamaan luonnossa.

4.2 Tutkimuksen kulku, menetelmät ja aineistot

Aloitin tutkimuksen hakemalla yhteistyöpäiväkodin, minkä jälkeen sopimuspaperit allekirjoitettiin. Tämän jälkeen sovin päiväkodin johtajan kanssa ajan ryhmähaastattelua varten. Haastattelutilanteessa äänitin haastattelun kahdelle älylaitteelleni, minkä jälkeen litteroin sen. Kirjoitin äänitteen siis auki, yhdeksi tiedostoksi. Tekstiä tuli noin 13 sivua. Tämän jälkeen aloitin aineiston tarkemman analysoinnin. Poimin vastauksista yhtäläisyyksiä ja etsin selkeitä, toistuvia teemoja.

Heti opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa mietin, mikä olisi paras aineistokeruutapa tätä tutkimustani varten. Sekä työni, että kasvattajien kannalta paras vaihtoehto oli pitää ryhmähaastattelu. Haastattelu sopi yhteistyöpäiväkodin johtajalle. Sovin hänen kanssaan ajoissa päivämäärän haastattelua varten ja jäin odottamaan tietoa, ketkä kasvattajat pystyisivät osallistumaan haastatteluun. Tiedon saatuaani lähetin heille etukäteen kysymykseni pohdittaviksi.

Haastattelua suunnitellessani päädyin siihen, että toteutan tavanomaisen ryhmähaastattelun sijaan refleктоivan ryhmähaastattelun. Tarkoitukseni oli, että kasvattajat pysähtyisivät pohtimaan aihettani ja lähettämiäni kysymyksiä. Näin he pystyivät haastattelutilanteessa tuomaan esiin omia pohdintojaan, käsityksiään ja ajatuksiaan.

Haastattelussa kasvattajat siis muodostivat käsityksiä yhdessä vuorovaikutuksen kautta. Tilanne oli keskusteleva ja kasvattajat ikään kuin täydensivät toistensa vastauksia. Kasvattajat oikeasti pysähtyivät miettimään toimintaansa ja sitä, mitä heidän mielestään elämys- ja seikkailupedagogiikka tarkoittaa tai miten luonto on osa heidän arkeaan. Kaikki uskalsivat tuoda esille omia mietteitään. Haastattelutilanteessa korostui sosiokonstruktiivisuus ja reflektiivisyys.

Aloin muodostamaan haastattelukysymyksiä todella alkuvaiheessa työtäni, sillä työni ensimmäinen suunnitelman jälkeen oli aineistonkeruu. Muutenkin tässä tutkimuksessa haastattelu oli olennainen osa sitä, millainen lopputulos muodostuu. Kysymysten muotoilu vei yllättävästi aikaa. Halusin, ettei kysymyksiä olisi liikaa. Haastetta loi se, että kysymysten piti olla tarpeeksi laajoja, jotta saisin niistä tarpeeksi kattavan aineiston itselleni.

Kun kysymykset olivat valmiita, lähetin ne haastatteluun osallistuville henkilöille. Ideana kysymysten ennalta lähettämiseen oli, että kasvattajat pystyisivät pohtimaan kysymyksiäni ajoissa. Ajattelin sen myös tekevän haastattelutilanteesta rennomman, kun kysymyksiin oli saanut valmistautua ja kerätä omia ajatuksiaan. Haastattelupäivänä yksi oli estynyt tulemasta, mutta hänen tilalleen oli saatu toinen kasvattaja. Lopulta haastatteluun osallistui viisi kasvattajaa, joista neljä oli naisia ja yksi mies.

Harmikseni kuulin, etteivät kaikki olleetkaan saaneet kysymyksiäni etukäteen. Osa oli kuitenkin saanut kysymykset niin kuin pitikin ja yksi oli jopa tehnyt itselleen muistiinpanoja. Haastattelu tehtiin anonymiteettiä kunnioittaen, eikä haastateltavien nimiä tule julki. Haastattelutilanteen nauhoitin kahdelle laitteelleni.

Näin pystyin olemaan paremmin itsekkin läsnä tilanteessa, eikä tarvinnut samaan aikaan näppäillä vastauksia tietokoneelle. Pystyin paremmin myös seuraamaan keskustelua, myötäilemään ja tarkentamaan kysymyksiäni. Nauhoittamisen hyvä puoli on sen autenttisuus. Tilanteeseen voi palata aina tarvittaessa uudelleen. (Kananen 2013, 87.)

Haastattelukysymyksiä muodostui viisi kappaletta. Muodostin kysymyksistä selkeitä ja laajoja. Pyrin muodostamaan kysymykset sellaisiksi, että kaikki kasvattajat pystyivät vastaamaan niihin oman ajatuksensa ja toimintansa pohjalta. Lopulliset haastattelukysymykset olivat:

1. Mitä elämys- ja seikkailupedagogiikka sinulle tarkoittaa?
2. Miten elämys- ja seikkailupedagogiikka toteutuu käytännössä osana tavallista päiväkodin arkea?
3. Miten luonto asettuu osaksi elämys- ja seikkailupedagogiikkaa?
4. Mitä hyötyjä elämys- ja seikkailupedagogiikasta sekä hyvästä luontosuhteesta on lapsen kasvuille, kehitykselle ja hyvinvoinnille?
5. Mitkä ovat mahdollisia haasteita ja miten toimintaa voitaisiin kehittää?

4.3 Aineiston analyysi

Laadullisen aineiston analyysiin ei ole mitään tiettyä mallia. Tämä mahdollistaa oman tien luomisen analysoinnissa. Voidaan ymmärtää, että analyysi on aineiston tiivistämistä eri tavoin ja näkökulmien esille ottamista. (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen 2006, [viitattu 9.10.2019].) Analyysin tarkoituksena on luoda aineistosta hyvä kokonaisuus, jonka avulla on mahdollista tehdä johtopäätöksiä sekä tuottaa tulkinta (Pusa 2011, 116).

Alun perin keräämäni aineisto oli yksi nauhoite, jota aloin litteroimaan ja sen jälkeen analysoimaan. Litteroituun tiedostoon äänite on kirjoitettu sanasta sanaan. Litteroinnin jälkeen, aloitin aineiston analyysin teemoittain.

Luin ensin tekstiä läpi kysymys kerrallaan useampaan kertaan. Huomasin lukiesani, että ensimmäisen kysymyksen vastauksista nousi esille muutama selkeä teema. Merkitsin aina jokaisesta vastauksesta nousseen teeman omalla värillään. Esimerkiksi aina luontoon ja luontosuhteeseen liittyvän kohdan yliviivasin vihreällä ja lapsilähtöisyyteen liittyvät keltaisella. Toistin saman väriteemoittelun jokaisen kysymyksen ja vastauksen kohdalla. Eri teemojen pohjalta oli helpompaa analysoida haastattelun tuloksia ja tehdä johtopäätöksiä. Lopuksi kirjoitin opinnäytetyön osioon viiden haastattelun tulokset ja nostin muutamia hyviä suoria lainauksia kasvattajien vastauksista. Sitaattien määrälle ei ole mitään tiettyä rajaa vaan aineistosta poimitaan sitaatteja, joiden ympärille muodostetaan tekstiä sitaattien sisältö huomioiden (Eskola 2007, 44).

Haastattelu oli kokonaisuudessaan onnistunut, ja kasvattajilta nousi paljon hyviä asioita esille. Suuri osa oli yhdessä muodostettuja ajatuksia ja käsityksiä, joten refleктоivan ryhmähaastattelun pääidea toteutui. Olin tyytyväinen keräämääni aineiston määrään ja laatuun.

4.4 Opinnäytetyön eettisyys

Heti työn alusta asti olen kiinnittänyt huomiota eettisiin kysymyksiin. Säilytän opinnäytetyöhöni liittyviä tiedostoja omilla älylaitteillani, jotka ovat ainoastaan omassa käytössäni ja suojattu salasanoin. Aluksi hoidin koulun kautta tulevat sopimuspaperit kuntoon. Tein lisäksi vielä oman vapaamuotoisen sopimuksen. Olin luvannut itse laatimassani sopimuksessa, että anonymiteetti säilyy ja eettiset asiat ovat kunnossa. Allekirjoitin paperin itse. Näin osoitin asemani tutkimuksen tekijänä ja luottamukseni yhteistyötaholle. Pyyntö työn anonymiteetin säilyttämisestä tuli myös kyseisen paikan varhaiskasvatuspäälliköltä. Toiveena oli, ettei sijainnista kerrota mitään ja kunnioitan sitä työssäni.

Tiesin heti, että kirjoitan työni anonymiteettiä kunnioittaen. Yhteistyötä kanssani tekevän päiväkodin nimi tai sijainti ei tule ilmi työssäni missään vaiheessa. Tämä pyyntö tuli myös kyseisen paikkakunnan varhaiskasvatuspäälliköltä.

Haastateltavien henkilöllisyys ei tule ilmi ollenkaan. Nauhoitin haastattelun ja pyysin haastattelutilanteessa, että vältettäisiin nimillä puhumista, vaikka nauhoite jäikin vain omaan käyttööni. Vaikka kuvaankin tarkasti, miten keräsin aineiston, kunnioitan kuitenkin tässäkin kohtaa anonymiteettiä. Eettisyyttä on vahvasti sekin, että haastateltavana eivät ole lapset, vaan ainoastaan kasvattajat. Kasvattajat saivat vapaaehtoisesti osallistua haastatteluun.

Tieteen objektiivisuus liitetään usein tutkijoiden neutraaliuteen ja ilmiön puolueettomaan tarkasteluun. Omien arvojen ei tule antaa vaikuttaa päätelmiin ja lopputuloksiin. Objektiivisuus on tutkijan ominaisuus. Siitä seuraa tuotetun tiedon arvovapaus. (Jukola 5.9.2015.)

Puolueettomuus on eettisyyttä. Tämä näkyy omassa työssäni siten, että lähetin kysymykset etukäteen ja itse ryhmätilanteessa lähinnä kuuntelin kasvattajia. Tarkoituksena oli, että kasvattajat pyrkivät dialogiseen ja refleктоivaan keskusteluun. Kaikkia kuunneltiin, ja näin päästiin sosiokonstruktiiviseen vuorovaikutukseen. Kasvattajat myötäilivät toisiaan sekä täydensivät toistensa vastauksia. Roolini oli tällöin täysin puolueeton, ja ainoa tehtäväni oli olla kuuntelijana sekä johdattaa keskustelua kysymyksestä toiseen. Vapaaehtoinen osallistuminen oli myös taattu. Johtaja oli katsonut haastateltavat valmiiksi ja varmasti käynyt keskustelun, että osallistuminen on vapaaehtoista. Haastattelutilanteeseen osallistui ainakin yksi, jonka ei alun perin pitänyt osallistua. Hän tuli omasta halustaan poissaolevan tilalle.

5 HAASTATTELUN TULOKSET

Haastattelun ensimmäinen teema oli käsitteenmäärittely. Halusin kuulla, mitä elämys- ja seikkailupedagogiikka kasvattajien mielestä tarkoittaa. Kasvattajilla tuli ajatuksia heti. Vastauksissa korostui lapsilähtöisyys, sekä elämyksien ja seikkailun mahdollistaminen lapsille missä tahansa. Lapsilähtöisyys korostui monesti, sillä kasvattajat painottivat sitä, että lasten ideoista tulee ottaa ”koppi” ja jatketaan yhdessä lapsen ajatusten työstämistä.

Niin ei se tarvi kun tulla yks sana lapselta sen jälkeen se voi rakentuu koko joku seuraava kuukausi sen mukaan, jatketaan siitä työstetään sitä. (Kasvattaja 1)

Ja ehkä sitten semmosta jos ajattelee nii just semmosta hetkeen heittäytymistä, että niitä lasten ihmettelyjä niin, niinku et sit se seikkailu alkaa siitä, että hei täälä on nyt jotain vaikka nyt kasveja tai eläimiä täälä, et mikähän tää juttu on. (Kasvattaja 3)

Kaksi haastateltavista kasvattajista on töissä luontoryhmässä, joten toinen heistä mainitsikin, että ajattelee elämyksen- ja seikkailun etenkin luonnon kautta. Kasvattajat kuitenkin yhdessä olivat sitä mieltä, että elämys tai seikkailu voi tapahtua missä vain, niin aamupiirissä, päiväkodin pihassa kuin metsässäkin.

Ja sanotaan, me saadaan kaikkialta seikkailua ja elämystä, kun me vaan halutaan sitä. Ei tarvi mennä kun aamupiiriin, niin sekin voi olla jo seikkailu jonnekin. (Kasvattaja 1)

Kasvattajat ajattelivat, että he ovat elämyksen ja seikkailun mahdollistajia lapsille. Seikkailuun kuuluu usein myös itsensä ylittäminen, jossa kasvattajat ovat lapsien tukena ja kannustajina. Yhdessä tekeminen ja kokeminen nousi esiin useaan otteeseen kasvattajien vastauksista.

Niin kyllähän siihen liittyy sitten paljon just tällästä suunniteltua niinkun, että miten lapsille tarjotaan sitten niitä elämyksiä just että. (Kasvattaja 3)

Mut me ollaan niinku turvallisia kannattajia, jotka justiin viedään eteenpäin. Yhdessä tehdään porukalla. (Kasvattaja 2)

Tämän jälkeen jatkumona kasvattajat pohtivat, miten elämys- ja seikkailupedagogiikka toteutuu käytännössä osana päiväkodin arkea. Teemaa sivuttiin jo jonkin verran kasvattajien pohtiessa ensimmäisiä vastauksiaan käsitteiden määrittelystä. Toisen teeman vastauksissa korostui melko samat asiat kuin ensimmäisessäkin. Ideoita poimitaan lapsilta, ja niistä voi seurata todella hienoja seikkailuita. Seikkailu tai elämys voi syntyä ihan pienestä jutusta, ja siitä voi kasvaa suuri. Kasvattajat auttavat toteuttamaan lasten ideoita ja lähtevät mukaan lasten ihmettelyyn.

Ja viime viikolla oli yks lapsi huomasi ötökän pihassa siis pelkästään jo se, kun se tulee tähän. Se oli se lude ja vaikka köpötteli tossa tekonurmella niin sitä ihmetteli melko moni, et kun se on niinku metsän ja se tulee tuohon, ei ollut aiemmin nähnyt. Niin sellanen elämys, koska he eivät olleet nähneet semmosia. (Kasvattaja 4)

Kolmas teema kohdistui luontoon ja sen asettumiseen osaksi elämys- ja seikkailupedagogiikkaa. Tämä teema oli hyödyllinen, sillä luonto nousi muutenkin monta kertaa esiin kasvattajien vastauksista haastattelun aikana. Ajattelin, että tässä vaiheessa kasvattajat pääsivät vielä spesifimmin pohtimaan luontoa. Kun kävin litteroitua aineistoa läpi, huomasin, että vastauksissa korostui elämyksellisyys ja seikkailu hyvin paljon. Luonto mainittiin joissain kohti, mutta puhuttiin paljon myös siitä, kuinka elämys tai seikkailu syntyy aina, kun lähdetään portin ulkopuolelle. Teemassa toistui joitakin samoja asioita, kuin edellisissäkin vastauksissa.

Luonto korostui, kun kasvattajat kertoivat, että jokaisella ryhmällä on yksi metsäpäivä viikossa. Tämä tarkoittaa sitä, että ryhmä menee viettämään aikaa päiväkodin omalle metsäpaikalle lähellä sijaitsevaan metsään. Yleisesti he liikkuvat myös paljon luonnossa päiväkodin pihan lisäksi. Luonnossa elämysten luominen ja elämykset korostuvat eläinten ja kasvien kautta.

Kasvattajat korostivat sitä, kuinka luonto on hyvä paikka lapselle temmeltää juuri omana itsenään, eikä tarvitse jatkuvasti olla kieltämässä tai rajoittamassa. Reflektiivisyys korostui, kun kasvattajat täydensivät toisiaan, kuten seuraavista lainauksista tulee ilmi:

Ja sitten niinku tässä kysymyksessä on nyt tää luonto asettuu. Se on meidän työväline. Se on semmonen rauhottumispaikka ja justiin niinku

mää tossa ekassa kysymyksessä sanoin, että se on niinku vapaus semmoselle vilkkaalle olla sielä ja ei tarvi kieltää sielä välttämättä. Että se saa siellä mennä...(Kasvattaja 2)

Omana itsenään. (Kasvattaja 4)

Seuraava teema oli laajin. Kasvattajat saivat pohtia, mitä hyötyjä elämys- ja seikkailupedagogiikasta sekä hyvästä luontosuhteesta on lapsen kasvulle, kehitykselle ja hyvinvoinnille. Muotoilin tarkoituksella laajan kysymyksen, jotta kasvattajilla olisi mahdollisuus vastata monipuolisesti. Keskustelua syntyi paljon ja vastauksia tuli laajasti. Esiin nousi selkeästi muutamia teemoja. Elämys- ja seikkailupedagogiikan hyödyt ja hyvän luontosuhteen hyödyt lapsen kasvulle, kehitykselle ja hyvinvoinnille, menivät pitkälti lomittain. Elämyksistä ja seikkailusta puhuttaessa nousi esiin ruokailutilanteet. Luontoryhmä syö usein ulkona, muutkin ryhmät silloin tällöin. Ulkona ruoka maistuu paremmalta ja tuottaa lapsille elämyksen, kun saa syödä muuallakin kuin sisällä pöydän ääressä. Hyvä ravinto onkin olennaista lapsen kasvua, kehitystä ja hyvinvointia ajatellen.

No ainakin sen on huomannu siis silloin kun joskus syödään sitte tuola luonnossa, et otetaan täältä ruoka mukaan ja syödään sielä, et kuinka paljon paremmalta se ruoka maistuu sielä. (Kasvattaja 3)

Lapsen motorinen kehitys nousi esiin useamman kerran. Motoriikan kehitys liitettiin luontoon, sillä esimerkiksi metsässä maasto voi olla haastavaa ja lapsen motoriikka saattaa kehittyä huomaamattakin. Kasvattajat pohtivat myös, että erityistä tukea tarvitseville lapsille luontosuhde on tärkeä niin motoriikan kehittymisen kuin luonnon rauhoittavuudenkin kannalta.

..joka kerta sielä on uus puu kaatunut, niin taas mennäänkö ali vai yli? Just tää näin tää motoriikka, kuinka se kehitty huomaamatta ja sit se kestävyys, kaikki tämmöset niinku fyysinen olemus niinku. (Kasvattaja 2)

Vastauksissa nousi esille useaan kertaan lasten sosiaalisten suhteiden, ryhmädynamiikan, sekä mielikuvituksen kehitys. Nämäkin asiat peilautuivat vahvasti luontoon. Luonnossa mielikuvitus kehittyy ja lapset eivät kaipaa leluja, vaan leikkitarvikkeet löytyvät luonnosta itsestään.

Tuon asian huomasin itsekin, kun tein harjoittelua ja leikin lasten kanssa metsässä. Se oli hieno huomata, otin huomioni esille myös haastattelutilanteessa.

Ryhmädynamiikka ja sosiaaliset taidot nousivat vastauksista esiin useaan kertaan. Metsässä, lapsille ei ole niin väliä, leikkiikö juuri oman parhaan kaverinsa kanssa. Kaikki ovat kavereita. Mielikuvitusta pohdittaessa nousi esiin ryhmän opettavaisuus. Mielikuvitus ei ole kaikille niin luontevaa, eikä se välttämättä ole kaikilla samantasoista. Mielikuvitustilanteissa ryhmä opettaa.

Sit se luonto ruokkii sitä mielen siis tota mielikuvitusta aina, kun on katseltu mettäpaikallakin mitä on ryhmän kun ryhmän kanssa, niin siellä on aina hienot kotileikit tulee siis ja juuri se otetaan silloin metsäpaikalla tuntuu tai metsäs yleensä, niin tuntuu et otetaan enemmän mukaan ne kaverit siihen. Ettei oo sitä mää en leiki ton kanssa. (Kasvattaja 1)

Lopuksi kasvattajat pohtivat mahdollisia haasteita ja toiminnan kehittämistä. Esiin nousivat selkeästi seuraavat haasteet: varusteet ja niiden tärkeys, varhaiskasvatus-toimintojen vieminen luontoon sekä niin sanotut yleisemmätkin haasteet varhaiskasvatuksessa.

Varusteiden puutteellisuus ja niiden tärkeys tuli esiin etenkin luontoryhmän haasteena. Varusteista kerrotaan jo ennen, kuin lapsi tulee luontoryhmään. Silti saattaa olla, että varusteet eivät ole sellaiset, joilla lapsi pystyisi esimerkiksi hyvin liikkumaan metsässä. Puutteelliset varusteet koettiin ikävänä asiana senkin vuoksi, että henkilökunta on asiasta informoinut ja siltikään varusteita ei ole. Asia voidaan kokea jollain tasolla epäkunnioittavana henkilökunnan toiveita kohtaan.

Toisena haasteena ajateltiin lakisääteisiä varhaiskasvatustoimintoja. Etenkin luontoryhmässä toimintojen siirtäminen metsään vaatii huomattavan paljon suunnittelua. Jokaisessa ryhmässä koettiin, että olisi hienoa, jos aikuisia olisi enemmän. Näin kasvattajat pystyisivät vielä paremmin heittäytymään lasten mukaan elämyksiin ja seikkailuun. Luonnossa liikkuesssa lapsille pystyisi antamaan turvallisesti enemmän tilaa ja rajoittamaan vähemmän, jos aikuisia olisi enemmän.

Ehkä siis tossa tota haasteita niin tota nää lakisäätteiset nää muut varhaiskasvatustoiminnot. Täytyy ottaa ne mukaan tässä toiminnassa. Mutta se, että siis se tuo meille töitä enemmän, kun meidän pitää ottaa ne sinne mettään ne jutut. Et musiikkia voi olla metsässäkin ja maalauksia ym. niinku kaikkee et saadaan sillai niinku ne osapuolet käytyä läpi ja. Et se sillain se tuo sitä suunnitelmallisuutta enemmän ja nää lakisäätteiset jutut ni. Tota ehkä sitten niin tää kun on pieniä lapsia ja aikuisten suhde nii ehkä pitäis aikuisia olla enemmän. Sillai, että sää silloin se ois niinku turvallisempaa vielä. Se on nyt turvallista mutta mutta ei tarvis niin kokoajan, sais olla vähän niinku löysemmin. Ja niinku enemmän antaa lapsille. (Kasvattaja 2)

Nii nimenomaan just tota, että sää pystyisit niitten just niitten lasten niihin huomionkohteisiin niin irrottautuun niin sanotusti heittäytyyn siihen hetkeen että. (Kasvattaja 3)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Varhaiskasvattajien näkemykset luonnosta sekä elämys- ja seikkailupedagogiikasta tulivat esiin monissa vastauksissa. Kasvattajien vastauksista tuli ilmi, että elämys- ja seikkailupedagogiikkaa toteutetaan monipuolisesti ja kasvattajat pitivät sitä tärkeänä. Elämyksiä ja seikkailuita saadaan aikaan pienistäkin asioista. Lapset ovat ideoiden lähtökohta ja kasvattajat mahdollistavat toteutuksen. Elämyksillä ja seikkailulla ei ole rajoja. Ne voivat tapahtua missä vain, mutta luonto on selkeästi tärkeä paikka luoda elämyksiä.

Luontosuhteella on yllättävän suuri rooli elämys- ja seikkailupedagogisessa toiminnassa. Tämä korostui yhteistyötä kanssani tehneessä päiväkodissa. Kasvattajat kertoivat luonnon olevan tärkeä työväline. Luonto antaa mahdollisuuksia toteuttaa elämyksiä ja seikkailuja luovasti sekä tehdä arkisistakin kasvatustilanteista elämyksiä. Ilman luontoa elämys- ja seikkailupedagoginen toiminta olisi paljon suppeampaa.

Luontosuhdetta tulee varjella ja antaa jokaiselle lapselle mahdollisuus luoda koko elämän kestävä hyvä ja arvostava suhde luontoon. Lapset hyötyvät hyvästä luontosuhteesta, elämyksistä sekä seikkailusta monipuolisesti. Motoriikka, ryhmädynamiikka ja sosiaaliset taidot kehittyvät. Lapsi pääsee olemaan luonnossa vapaammin.

Kasvattajat pohtivat toimintaa edistäviä tekijöitä ja mahdollisia haasteita luontosuhteen hyödyntämiseksi. Suurimmaksi haasteeksi koettiin varusteiden puutteellisuus ja lakisääteisten varhaiskasvatustoimien toteuttaminen luonnossa. Varhaiskasvatustoimet on mahdollista siirtää luontoon, mutta aikuisia ja suunnittelu-aikaa pitäisi olla enemmän.

Varhaiskasvatuksessa on niin sanottuja perushaasteita joka paikassa. Kasvattajista huokui palo tekemäänsä työhön, mutta työn tietyt haasteet hankaloittavat sitä.

Myös omien kokemusteni pohjalta olen huomannut, että samankaltaisia haasteita on muissakin päiväkodeissa. Ryhmäkoot ovat suuria ja aikuisia suhteessa liian vähän. Lakisääteisesti ehkä tarpeeksi, mutta kun työhön haluaa paneutua, olisi aikuisia hyvä olla enemmän.

7 POHDINTA

Tämä on ensimmäinen opinnäytetyö, jonka kirjoitan. Työn tekeminen on ollut pitkä ja opettavainen prosessi. Opinnäytetyön aiheen miettimisestä tähän pisteeseen on mahtunut monia tuntemuksia, mutta ennen kaikkea olen oppinut itsestäni ja aiheestani paljon uutta.

Alkuun pääseminen tuntui haastavalta, mutta kun sain päätettyä, miten kerään aineiston, työ lähti käyntiin. Olen tyytyväinen, että keräsin aineiston refleктоivalla ryhmähaastattelulla. Haastattelumuoto oli minulle uusi. Se toimi tällaisessa tapaustutkimuksessa hyvin niin itselleni kuin kasvattajillekin. Sain monipuolisia vastauksia tarkennettuihin tutkimuskysymyksiini sekä haastattelukysymyksiini. Kasvattajista huomasin, kuinka tärkeää elämys- ja seikkailupedagogiikka on heille. Myös luontosuhteen merkitys nousi esille todella monessa vastauksessa.

On hieno huomata, kuinka laajasti olen oppinut elämys- ja seikkailupedagogiikasta, seikkailukasvatuksesta ja luontosuhteesta. Olin edellä mainituista aiheista kiinnostunut jo ennen työni aloittamista. Odotan innolla, että pääsen toteuttamaan niitä varhaiskasvatuksen kentällä. Myös luontosuhteen tutkiminen on muistuttanut itseäni siitä, kuinka tärkeä luonto on minulle. Ymmärsin myös sen tärkeyden ja säilyttämisen lapsesta vanhusikään saakka.

Työn tekeminen paransi ammatillisia valmiuksiani. Osaan laajemmin toteuttaa pedagogiikkaa esimerkiksi seikkailukasvatuksen näkökulmasta. Ammatillinen kehitys on pitkäaikaista ja jatkuvasti oppii uusia asioita työssään. Harjoittelujakson aikana koitin viedä opetushetkiä luontoon mahdollisimman paljon. Toteutin esimerkiksi aarteenetsinnän talvisessa metsässä, jumppasalin sijaan. Opinnäytetyöprosessin aikana olen oppinut sen, miten monipuolisesti varhaiskasvatussuunnitelman sisältöjä voi toteuttaa luonnossa.

Toivottavasti työni innostaa kasvattajia ottamaan luontoa vielä enemmän osaksi varhaiskasvatusta. Hyvä suhde luontoon muodostuu jo varhaislapsuudessa ja varhaiskasvatus on hyvä paikka luoda suhdetta luonnon ja lasten välille.

Olisi hienoa, jos työni innostaisi kasvattajia viemään opetustilanteita luontoon. Ulkona kuten metsässä pystyy opettelemaan esimerkiksi matemaattisia tai sanallisia taitoja siinä missä sisätiloissakin.

Aiheesta on vielä melko vähän tehty tutkimuksia. Jatkotutkimuksia pystyisi elämys- ja seikkailupedagogiikasta. Haluaisin tietää, kuinka laajasti Suomessa toteutettavassa varhaiskasvatuksessa harjoitetaan elämys- ja seikkailupedagogiikkaa tai kuinka tärkeänä luontosuhdetta pidetään nykyisin. Ovatko kasvattajien asenteet vaikuttaneet esimerkiksi luontosuhteen ylläpitämiseen?

LÄHTEET

- Aaltonen S. & Högbacka R. 2015. Umpikujasta oivallukseen. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.
- Aho L. 1987. Lapsi, luonto ja kasvatust. Juva: WSOY.
- Alasuutari P. 1999. Laadullinen tutkimus. 3. uud. p. Tampere: Vastapaino.
- Eriksson P. & Koistinen K. 2005. Monenlainen tapaustutkimus. Helsinki: Kuluttaja-tutkimuskeskus.
- Eskola J. & Saarela-Kinnunen M. 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1: Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4. uud. p. täyd. p. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Eskola J. 2007. 6-8? (Teema)haastattelu- tutkimuksen toteuttamisesta. Teoksessa Viinamäki L. & Saari E. (toim.) Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Helsinki: Tammi.
- Greenman. 2005. Nature and young children. Wilson R. 2008. New York: Routledge
- Heikkilä T. 2014. Tilastollinen tutkimus. 9. uud.p. Helsinki: Edita.
- Härkönen N. 2017. Biologian ja maantiedon opettajien käsitykset luontosuhteesta, sekä sen huomioimisesta osana opetusta. [Verkojulkaisu PDF]. [Viitattu: 23.8.2019]. Itä-Suomen Yliopisto. Yhteiskunta- ja kauppatieteiden tiedekunta. Pro Gradu. Saatavana: http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20170303/urn_nbn_fi_uef-20170303.pdf
- Jukola S. 5.9.2015. Tieteen objektiivisuuden ehdoista. [Verkoartikkeli PDF]. Jyväskylän Yliopisto. [Viitattu: 15.10.2019.] Saatavana: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/64589/jukolasaana.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Juusola M. & Wahlström R. 2017. Vihreä Hoiva ja kasvatust. Toinen painos. Helsinki: Artemia.
- Kananen J. 2013. Case-tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän Ammattikorkeakoulu.
- Kangasniemi J., Reitti M & Sillanpää-Reitti T. 2009. Luonto ja elämysliikunta, Helsinki: Opetushallitus ja Koululiikuntaliitto.

- Karppinen, S. & Latomaa, T. 2007. Seikkaillen Elämyksiä: Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin Yliopistokustannus.
- Karppinen, S. J. A. & Latomaa, T. 2010. Seikkaillen Elämyksiä II, Elämyksen käsitehistoriaa ja käytäntöä. Rovaniemi: Lapin Yliopistokustannus.
- Karppinen, S. & Latomaa T. 2015. Seikkaillen Elämyksiä III, Suomalainen seikkailupedagogiikka. Rovaniemi: Lapin Yliopistokustannus.
- Kauppila, R. A. 2007. Ihmisen tapa oppia: Johdatus sosiokonstruktiviseen oppimiskäsitykseen. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Keisteri-Sipilä E. 2017. Liikuttava luonto: Lähellä koko perhettä. Metsäkustannus Oy.
- Kokljuschkin, M. 1999. Seikkailuun!: Varhaiskasvatuksen seikkailukirja. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Komi T. 2019. Varhaiskasvatusta Metässä. Lastentarha- lehti 82 (1), 32–35.
- Koppa. 23.4.2019. Tapaustutkimus. Jyväskylän yliopisto. [Verkkosivu]. [Viitattu: 17.10.2019.] Saatavana: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/tapaustutkimus>
- L540/2018. Varhaiskasvatuslaki.
- Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma – mallilomake ja ohjeistus. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Opetushallitus. [Viitattu 2.10.2019.] Saatavana: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/lapsen-varhaiskasvatussuunnitelma-mallilomake-ja-ohjeistus>
- Lehtonen T. 1998. Kunnioittava kohtaaminen elämyspedagogisessa työssä. Teoksessa: T. Lehtonen (toim.) Elämän Seikkailu: Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin Suomessa. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.
- Metsämuuronen J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. 3. uud. p. Jyväskylä: Methelp Ky.
- Nikkinen I. 2000. Metsämörri. Helsinki: Rakennusalan Kustantajat RAK.
- Opetushallitus. Ei päiväystä. Mitä on varhaiskasvatus? [Verkkosivu]. [Viitattu: 11.9.2019.] Saatavana: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>

- Opintopolku, E-perusteet. 2018. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma. [Verkkosivu]. [Viitattu 10.9.2019.] Saatavana: <https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/varhaiskasvatus/1266381/tekstikappale/1291591>
- Pohjola A., Matthies A., Jokiranta H., Karvinen S., & Granfelt R. 1993. Monisärmäinen sosiaalityö. Helsinki: Sosiaaliturvan keskusliitto.
- Pusa A. & Juuti P. (toim.) 2011. Menetelmäviidakon raivaaajat: Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan. Vantaa: JTO-palvelut Oy.
- Puusniekka A. & Saaranen-Kauppinen A. 2006. KvaliMOTV. Analyysin äärellä. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu: 9.10.2019]. Saatavana: https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_1.html
- Salomäki A. 2018. Lapsen luontosuhde tuo turvaa läpi elämän. Turun Sanomat. 24.6.2018. [Verkkoartikkeli]. [Viitattu: 14.10.19.] Saatavana: <https://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/3995579/Lapsen+luontosuhde+tuo+turvaa+lapi+elaman>
- Suomen Luonnonsuojeluliitto. Ei päiväystä. Koulumetsät. [Verkkosivu]. [Viitattu 1.10.2019.] Saatavana: <https://www.sll.fi/mita-me-teemme/kestava-elamantapa/askelia-eteenpain/koulumetsat>
- Suomen Nuorisokeskukset. Ei päiväystä. Seikkailukasvatus menetelmänä. [Verkkosivu]. [Viitattu: 8.9.2019]. Saatavana: <http://www.snk.fi/seikkailukasvatus/seikkailukasvatus-menetelmana.html>
- Telemäki M. 1998. Kurt Hahn ja elämyspedagogiikka. Teoksessa: T. Lehtonen (toim.) Elämän seikkailu: Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin Suomessa. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.
- Tuomi J. & Sarajärvi A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uud.p. Helsinki: Tammi.
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. [Verkkosivu]. Opetushallitus. [Viitattu: 11.9.2019]. Saatavana: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatussuunnitelmien-perusteet>
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet pähkinänkuoressa. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Opetushallitus. [Viitattu 11.9.2019]. Saatavana: <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-pahkinankuoressa>
- Vienola V. 2004. Monitapaustutkimus päiväkotien ympäristökasvatuksesta. Kasvatustieteiden tiedekunnan tutkimuksia. Joensuu: Joensuun Yliopisto.
- Willis. 1978. Laadullinen tutkimus. Alasuutari P. 1999. Laadullinen tutkimus. 3. uud. p. Tampere: Vastapaino.

Wilson R. 2008. Nature and young children. New York: Routhledge.

Ziegenspeck. 1996. Kurt Hahn ja elämyspedagogiikka. Teoksessa: T. Lehtonen (toim.) Elämän Seikkailu: Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin Suomessa. Jyväskylä: Atena Kustannus Oy.